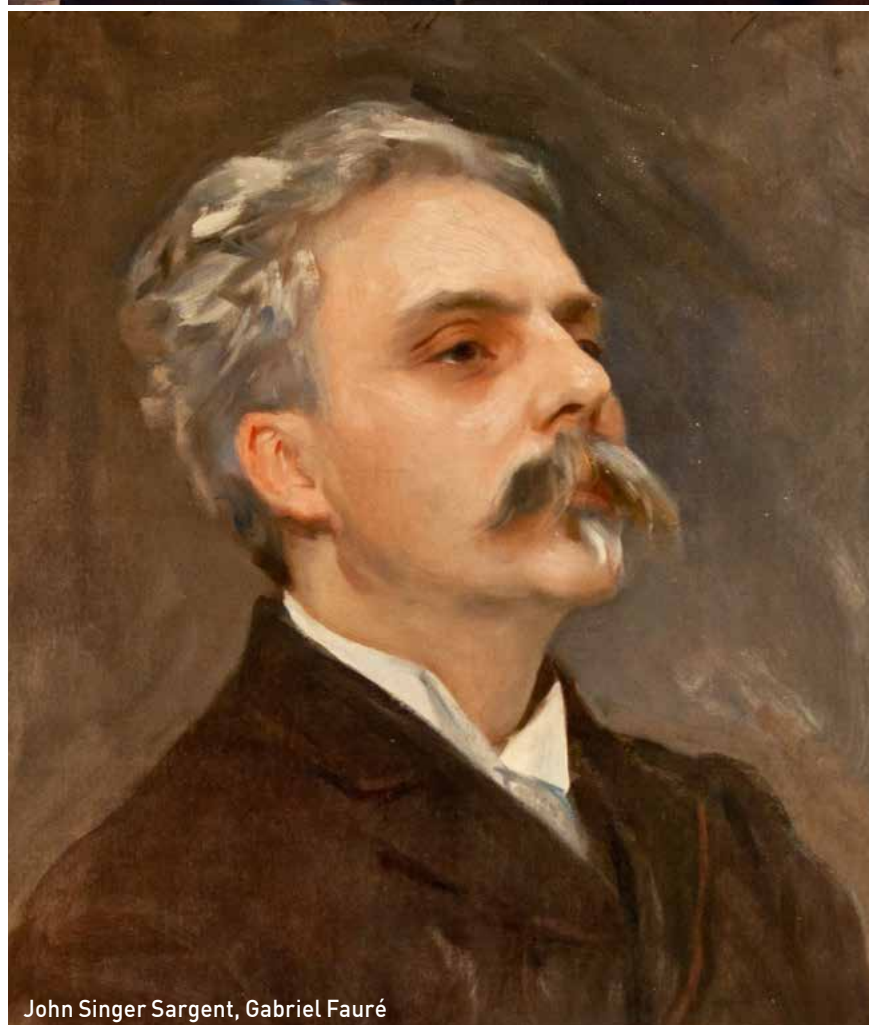

Dirigent Pieter Jan Leusink

John Singer Sargent, Gabriel Fauré

De Russische sopraan Olga Zinovieva

'Fauré is devotie, *Pieter Jan Leusink en Olga Zinovieva* over Franse klassieke muziek lyriek en dramatiek'

Vorig jaar gaf The Bach Choir & Orchestra of the Netherlands een reeks concerten waarin het beroemde *Requiem* van Fauré en andere Franse composities centraal stonden. Wat is er, vanuit het perspectief van maestro Pieter Jan Leusink en zijn partner, de Russische sopraan Olga Zinovieva, zo bijzonder aan dit stuk? En wat is volgens hen kenmerkend voor Franse klassieke muziek in het algemeen?

TEKST: ANDY ARNTS

WIE DIRIGENT PIETER JAN LEUSINK VOOR DE EERSTE KEER live aan het werk ziet, voelt meteen dat hij een vreemde eend in de bijt is. Hij draagt geen jacquet of ander deftig avondkostuum, maar een zwart T-shirt met bretels en daaroverheen een colbert. Zijn postuur en artistieke haardracht geven hem een natuurlijke autoriteit, die alleen maar wordt versterkt door zijn manier van dirigeren; alsof er een magiër voor het orkest staat, die met zwierige bewegingen het allerbeste uit zijn musici wil halen. En dat is ook zo, want hij is veeleisend. Zelfs Olga geeft het toe: 'Pieter Jan is niet de gemakkelijkste om mee samen te werken. Hij is heel kritisch en heel direct. Hij haat routine. Niet iedereen kan daar even goed tegen.'

Ondertussen bewijst de maestro zijn gelijk: zijn bedrijf, Stichting Klassieke Concerten Nederland, doet het met een jaaromzet van zo'n 7 miljoen euro niet slecht. Een groot deel daarvan wordt binnengehaald door de vele concerten (120 per jaar, voor ruim 100.000 bezoekers!) die hij geeft en de verkoop van cd's en dvd's. Vaste prik op de jaargenda: het *Requiem* van Mozart, de *Messiah* van Händel en de *Matthäus Passion* van Bach, die ook dit voorjaar weer 27 keer werd uitgevoerd, soms zelfs tweemaal op één dag, en steeds voor uitverkochte zalen. Meestal in grote kerken, maar ook in het Amsterdamse Concertgebouw.

Het 'symfonische' orgel van Cavallé-Coll

In 2015 wijdde de 'kiloknaller van het Classic FM-repertoire', zoals een recensent hem ooit typeerde, zich aan een nieuw project, bestaande uit een serie concerten en een cd-opname: Franse Romantiek. Hoofdwerk: het *Requiem* van Fauré, aangevuld met

andere composities van Franse meesters, onder wie Poulenc, Duparc en Berlioz. Een gewaagde keuze, want het Franse repertoire is bij het grote publiek doorgaans wat minder bekend. Toch zette Leusink door, al was het maar vanwege zijn persoonlijke liefde voor de Franse klassieke muziek die tijdens zijn orgelstudie ontstond.

Leusink: 'Op mijn zesde speelde ik al op het harmonium en op mijn negende kwam ik in aanraking met de composities die César Franck voor dit instrument schreef. Ik ben nog altijd een groot fan van hem. Zijn *Pièce Héroïque* kan ik wel dromen. Tijdens mijn studie aan het conservatorium raakte ik verslingerd aan de 'symfonische' kerkorgels die in de 19e eeuw gebouwd werden door Aristide Cavallé-Coll.

Die klinken zwoel en je kunt er als het ware een orkest op nabootsen. De componeerstijl van veel componisten is hierdoor naar mijn mening sterk beïnvloed. Dupré, Franck, Poulenc, Saint-Saëns ... zij schreven allen voor zowel orgel

als orkest prachtige werken die nauw met elkaar verwant zijn met betrekking tot het klankidroom.'

Veel nuance en licht van toon

Voor een barok-specialist als Leusink zijn de composities uit de Franse romantische periode naar eigen zeggen al behoorlijke uitstapjes. In het verleden dirigeerde hij werken van barokmusici als Charpentier en Corrette, toen de Franse muziek nog veel overeenkomsten vertoonde met de Italiaanse stijl. Daarna ontwikkelden de Fransen zich in een geheel eigen richting. Volgens Leusink is de Franse volksaard dan ook nadrukkelijk te voelen en te horen in composities uit de Franse romantiek, een stijlperiode die vrijwel de hele 19e eeuw beslaat.

'Debussy is puur impressionisme. Zijn muziek is als water, als een lieflijk aquarel, gecomponeerd in pasteltinten'

Dat beaamt ook Olga, die in 2010 tot The Bach Choir & Orchestra toetrad en inmiddels is uitgegroeid tot de onbetwiste ster van het gezelschap. ‘Het Franse repertoire vereist een andere manier van zingen, omdat het zo’n eigen klank heeft. Er zit ongelofelijk veel nuance in, en toch is het over het algemeen vrij licht van toon. Zeker als je het vergelijkt met het donkere, dramatische werk van de meeste Russische componisten. Wat overigens niet wil zeggen dat Franse muziek geen gecompliceerde harmonieën kent. Luister maar eens naar Poulenc, die een unieke, gewaagde muzikale taal creëerde. Daarentegen schreef Duparc juist weer heel ongecompliceerde composities. Alleen, jammer genoeg, maar heel weinig voor sopraan.’

Impressionisme

Door haar drukke carrière als concertzangeres in het bedrijf van Pieter Jan – ze staat gemiddeld drie avonden per week op de Bühne – heeft Olga geen tijd meer voor recitals met liederen van Debussy, die zij voorheen met een pianist ten gehore bracht. ‘Debussy was echt prachtig om te zingen,’ vertelt ze. ‘Debussy is puur impressionisme. Zijn muziek is als water, als een lieflijk aquarel, gecomponeerd in pasteltinten. De melodieën vormen ook een perfect geheel met de teksten van symbolistische dichters als Verlaine en Appolinaire.’

Tegenover dit gemis staat echter het Requiem van Fauré, waarin de sopraan haar zang kwaliteiten optimaal kan etaleren. Ook voor maestro Pieter Jan is dit meesterwerk steeds opnieuw een prachtige uitdaging. ‘Fauré’s Requiem is mij als musicus op het lijf geschreven. Het is mijn favoriete Franse compositie. Alle facetten die muziek zo mooi maken zijn erin aanwezig: devotie, lyriek en dramatiek. De Gregoriaanse melodieën maken het extra moeilijk om het goed te kunnen vertolken. Gregoriaanse muziek kent geen maatsoort en geen harmonieën. Fauré heeft zijn Requiem wél in een maat geschreven en ook voorzien van meerstemmige koorzang, met begeleiding van orkest en orgel. Ik vind het als dirigent enerverend om het specifieke karakter van het Gregoriaans toch te behouden tijdens de uitvoering.’

Pie Jesu

Het fragile karakter van Fauré’s Requiem komt extra tot uiting in het prachtige *Pie Jesu* voor sopraan solo. Hoewel de gemid-

delde luisteraar het niet direct zal merken, vereist juist dit deel uiterste concentratie en discipline.

Olga: ‘Iedereen denkt altijd dat *Le rossignol et la rose* van Saint-Saëns zo lastig voor mij is, maar geloof me, het *Pie Jesu* is echt véél moeilijker.’

Pieter Jan: ‘Het *Pie Jesu* vraagt van de soliste een ongekennde devotie om het stuk goed te kunnen vertolken. Er zijn maar enkele vrouwelijke sopranen die mij hebben kunnen bekoren met hun interpretatie. De uitvoeringen met een jongenssopraan vind ik veelal mooier om te horen.’

Fauré maakte trouwens twee versie van zijn Requiem: één voor een grote en één voor een kleine orkestbezetting. Die laatste versie noemde hij *Un Petit Requiem*. Mijn voorliefde gaat daarnaar uit, omdat deze variant door het gebruik van alleen altviolen,

cello’s en contrabassen een heel speciaal, ingetogen geluid heeft. De viool heeft alleen in het *Sanctus* en het *In Paradisum* een solistische bijdrage. Ik kan me goed voorstellen dat dit Requiem zo geliefd is bij een breed publiek. Het is teder en toegankelijk en voor een dodenmis heeft het een zeer lieflijk karakter. Het straalt vertrouwen uit en een hoopvolle verwachting op een nieuwe toekomst.’ EN ROUTE

Kijk voor de actuele concertagenda van The Bach Choir & Orchestra of the Netherlands op www.pieterjanleusink.nl

BESTEL OF WIN

De 2 cd-box *Franse Romantiek - Requiem Fauré & Le Spectre de la Rose* kost € 25 en is te bestellen via Bol.com of pieterjanleusink.nl. Op die website vindt u tevens de complete tracklist. U kunt ook kans

maken op één van de vijf exemplaren die wij mogen verloten onder de goede inzendingen van de *mots croisés*-prijsvraag (zie pagina 81).